EKONOMİ POLİTİK PERSPEKTİFTEN D-8 ÜLKELERİ

Doç. Dr. Yusuf DEMİR

Ankara
Aralık 2024

EKONOMİ POLİTİK PERSPEKTİFTEN D-8 ÜLKELERİ
Yazar: Doç. Dr. Yusuf DEMİR

© Bu eserin bütün hakları saklıdır.

Kapak ve Sayfa Tasarımı
Astana Tasarım

1. Baskı Aralık 2024

ISBN
978-625-6125-46-9

Kültür Bakanlığı Sertifika No: 44774

Baskı
70810 Dijitol Baskı – Osman Solak

Astana Yayınları
Akademisyen Eğitim Danışmanlık Yayıncılık Hizmetleri A.Ş.
Gökkuşağı Mahallesi 1195 Sok. No: 2/A Çankaya/ ANKARA
Tel: 0 312 230 04 85- 86 – 87
www.astanayayinlari.com
astanayayinlari@gmail.com

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER ..... **III**

TABLO DİZİNİ ..... **V**

ŞEKİLLER DİZİNİ ..... **VI**

GİRİŞ **7**

1. BÖLÜM **9**

ULUS-DEVLET VE KÜRESELLEŞME **9**

2. BÖLÜM **17**

ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ **17**

2.1. İslam Ülkelerinin Ekonomik ve Siyasi Birliği **19**

2.1.1. İslam İşbirliği Teşkilatı 20

2.1.2. Arap Devletleri Ligi 22

2.1.3. Ekonomik İşbirliği Teşkilatı 23

2.1.4. Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu 24

2.1.5. Körfez İşbirliği Konseyi 25

3. BÖLÜM **27**

D-8 EKONOMİK İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI **27**

3.1. D-8 Ülke Profili **29**

3.1.1. Türkiye 29

3.1.2. Pakistan 30

3.1.3. İran 32

3.1.4. Mısır 34

3.1.5. Endonezya 35

3.1.6. Malezya 37

3.1.7. Bangladeş 38
3.1.8. Nijerya 40
3.2. D-8 Makroekonomik Performans 41
3.2.1. Nüfus 42
3.2.2. GSYH 45
3.2.3. Enflasyon 47
3.2.4. Döviz Kuru 50
3.2.5. İşsizlik 54
3.2.6. Cari İşlemler Dengesi 57
3.2.7. Uluslararası Rezervler 60
3.2.8. Enerji 62
3.2.9. Silahlanma 65
3.2.10. Yatırımlar 69

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME 71

KAYNAKÇA 75

EKLER 81
EK 1: D-8 Dünya Ticareti 82
EK 2: D-8 Türkiye Ticareti 96

KAYNAKÇA

Acemoglu, D., Gleason, T. ve Tsuda, K. (2006). Economic Inequality and Globalization. *The Brown Journal of World Affairs*, 13(1): 19-27.

Arı, T. (2010). Uluslararası İlişkiler Teorileri, Çatışma, Hegemonya, İşbirliği. Bursa: MKM Yayıncılık.

Arslan, K. İ. (2014). İslam Ülkeleri Arasında İşbirliğine Giden Yolda Yeni Arayışlar. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 10(21):179-198.

Ay, H. ve Uçar, Ö. (2015). Devletin Gelişim Süreci. *İşletme Fakültesi Dergisi*, 16 (2):196-197.

Balaam, D. N. ve B. Dillman. (2015). Uluslararası Ekonomi Politiğe Giriş. Nasuh Uslu (Çev.). Ankara: Adres Yayınları.

Balkır, C. (2012). Uluslararası Ekonomik Bütünleşme: Kuram, Politika ve Uygulama AB ve Dünya Örnekleri. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Barsky, R. B. ve Kilian, L. (2004). Oil and Macroeconomy since The 1970s. *Journal of Economic Perspectives*, 18 (4):115-134.

Bayraç, H. N. (2019). Küresel Petrol Piyasasındaki Fiyat Dalgalanmalarının Ekonomik Etkileri. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (19):44-59.

Birleşmiş Milletler, 2024a. World Population Prospects 2024, Online Edition. https://population. un.org/wpp/, Erişim Tarihi: 02.10.2024.

Braudel, F. (1991). Maddi Medeniyet ve Kapitalizm. Mustafa Özel (Çev.). İstanbul: Ağaç Yayınları.

Castells, M. (2005). Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür Ağ Toplumunun Yükselişi (Cilt 1). Ebru Kılıç (Çev.), İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Cengiz, Ç. (2018). Döviz Kurunun Belirlenmesine Yönelik Teorik Yaklaşımlar. *Sakarya İktisat Dergisi*, 7(4):2-8.

Collier, P. ve Hoeffler, A. (2007). Unintended Consequences: Does Aid Promote Arms

Çaman, E. (2007). Entegrasyon Teorileri. Uluslararası İlişkiler: Giriş, Kavram ve Teoriler *içinde,* Haydar Çakmak (Ed.), Ankara: Platin Yayınları.

Çelik, S. (2018). İslam Birliğine Açılan Kapı: D-8. *Journal of International Social Research*, 11(58):271–285.

D-8, 2024, http://developing8.org/about-d-8/brief-history-of-d-8/, Erişim Tarihi: 02.10.2024.

Demir Y. (2021). Ticari Dışa Açıklık ve Enflasyon İlişkisi: D-8 Ülkeleri için Panel Eş Bütünleşme Analizi. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 12(2):325-337.

Demir, Y. (2020). Türkiye için Döviz Rezerv Yeterlilik Göstergelerinin Değerlendirilmesi. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(3):413-425.

Demir, Y. (2022). Küresel Enerji ve Gıda Fiyatlarının Türkiye'de Enflasyona Etkisinin Zamanla Değişen Nedensellik Analiziyle İncelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 13(33):189-203.

Demir, Y. (2022). Türkiye'de Genç İşsizliği ve Dış Ticaret Arasındaki Zamanla Değişen Nedensellik İlişkisi. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 17(66):401-414.

Demir, Y. ve Terzi, N. (2020). Modern Devletin Gelişimi: Küreselleşme. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 12(22):1-11.

Demiray, M. ve İşcan, H. İ. (2008). Uluslararası Sistemde Güvenlik Kavramının Değişimi Ekonomik ve Jeopolitik Arka Planı. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21:141-170.

Doğan, A. (2015). Türkiye'nin D8 Ülkeleriyle Ticaretinin Yapısal Analizi. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 7(13):166-189.

Doğan, A. ve Delice, G. (2021). İktisadi Kalkınma Penceresinden D-8 Ülkeleri. *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 7(1):20-37.

Dönmez, G. (2015). Arap Birliği: Siyasi ve Hukukî Niteliği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* 17(1):171-208.

Dünya Bankası, Dünya Kalkınma Göstergeleri 2024a, https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=World-Development-Indicators#, Erişim Tarihi: 02.10.2024.

Ertürk, E. (1999), Makro İktisat, Bursa: Alfa Yayınları.

Flint, C. ve Taylor, P. J. (2014). Siyasi Coğrafya Dünya-Ekonomisi, Ulus-Devlet ve Yerellik. Fuya Ereker (Çev.), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Fukuyama, F. (2005), Devlet İnşası: 21. Yüzyılda Dünya Düzeni ve Yönetişim. Devrim Çetinkasap (Çev.), İstanbul: Remzi Kitabevi.

Giddens, A. (2000). Elimizden Kaçıp Giden Dünya. Osman Akınhay (Çev.), İstanbul:Alfa Basım Yayınları.

Giddens, A. (2004). Modernliğin Sonuçları. Ersin Kuşdil (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Giddens, A. (2005), Ulus Devlet ve Şiddet, Cumhur Atay (Çev.), İstanbul: Devin Yayınları.

Göker, A. (1993). Serbest Pazar Ekonomisi Ülkelerinde Sanayileşme-Teknoloji ye Yetişme Politikaları ve Devletin Rolü. T.M.M.O.B. Bursa Şubesi.

Habermas, J. (2012). Öteki Olmak Ötekiyle Yaşamak. İlknur Aka (Çev.), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Han, E. ve Kaya A. A. (2006). Kalkınma Ekonomisi, Teori ve Politika, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

Hardt, M. ve Negri, A. (2003), İmparatorluk. Abdullah Yılmaz (Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Harvey, D. (2008), Yeni Emperyalizm. Hür Güldü (Çev.), İstanbul: Everest.

Hirst, P. ve Thompson, G. (2007). Küreselleşme Sorgulanıyor. Çağla Erdem, Elif Yücel (Çev.), Ankara: Dost Kitabevi.

Hobsbawm, E.J. (2017). Milletler ve Milliyetçilik: Program, Mit, Gerçeklik. Osman Akınhay (Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
Hudson, E. A. (2015). Economic Growth: How it Works and How it Transformed The World. Vernon Press.
IMF, 2024, https://www.imf.org/external/datamapper/BCA_NGDPD@WEO/IRN, Erişim Tarihi: 02.10.2024.
Kamel, A. (2001). D-8 Ekonomik Birliği Örgütü. *Avrasya Dosyası: Türkmenistan Özel*, 7(2):250-260.
Karluk, S. R. (2007). Türkiye Ekonomisinde Yapısal Dönüşüm. İstanbul: Beta.
Kazgan, G. (2009), Küreselleşme ve Ulus-Devlet: Yeni Ekonomik Düzen, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
Kennedy, P. (1995). Yirmi Birinci Yüzyıla Hazırlanırken. Fikret Üçcan (Çev.), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.
Keyder, C. (2004). Ulusal Kalkınmacılığın İflası, İstanbul: Metis Yayınları.
Kızıltan, A. ve Sandalcılar, A. R. (2011). Türkiye'nin Dış Ticaretinde Ekonomik İşbirliği Teşkilatı'nın (ECO) Yeri ve Önemi. *Avrasya Etüdleri*, 39(1): 99-122.
Leca, J. (1998). Neden Söz Ediyoruz. Uluslar ve Milliyetçilikler *içinde,* J. Leca (Ed.), Siren İdemen (Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
Mercan, M. V. (2021). D-8 ve Geleceği, İNSAMER Rapor 146.
MFA, 2024a, https://www.mfa.gov.tr/islam-isbirligi-teskilati.tr.mfa, Erişim Tarihi: 02.10.2024.
MFA, 2024b, https://www.mfa.gov.tr/ekonomik-isbirligi-teskilati-eit .tr.mfa, Erişim Tarihi: 02.10.2024.
MFA, 2024c, https://www.mfa.gov.tr/ecowas.tr.mfa,Erişim Tarihi: 02.10.2024.
MFA, 2024d, https://www.mfa.gov.tr/korfez-arap-ulkeleri-isbirligi-konseyi.tr.mfa, Erişim Tarihi: 02.10.2024.
MFA, 2024e, www.mfa.gov.tr, Erişim Tarihi: 02.10.2024.
Milanovic, B. (2018). Küresel Eşitsizlik. Meneviş Uzbay ve Mustafa Pirili (Çev.), Ankara: Efil Yayınevi.
Mishkin, F. S. (2014). Para Politikası Stratejisi. Ömer Faruk Çolak, Alparslan Zengin (Çev.). Ankara: Efil Yayınevi.
Neumann, R. (2006). The Effect of Capital Controls on International Capital Flows in The Presence of Asymmetric Information. *Journal of International Money and Finance*, 25:1010-1027.
Özel Özcan, M. S. (2019). Westphalian Devletler Sistemi ve Modernleşmenin Geleneksel Dünyanın Büyük Güçleri Olan İmparatorluklara Etkisi. *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi,* 5(1): 49-62.
Özel, H. A. (2012). Küreselleşme Sürecinde Ticari ve Finansal Açıklığın Ekonomik Büyüme Üzerine Etkisi: Türkiye Örneği. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 10(19): 21-43.

Özyakışır, D. (2006). Ulus-devlet ve Milli Egemenlik Bağlamında Teorik Bir Küreselleşme Eleştirisi. *Jeopolitik Dergisi*, 5(31):78-80.
Özyurt, C. (2017). Küreselleşme Sürecinde Kimlik ve Farklılaşma. İstanbul: Açılım Kitap.
Polat, G. (2017). Döviz Kurlarını Açıklayan Yaklaşımlar. *European Journal of Managerial Research*, (1):3-9.
Polat, İ. (2024). İslam Birliği Düşüncesi ve Siyasal Aklın Yeniden İnşası. *e-Makalat Mezhep Araştırmaları Dergisi*, 17(1):176-200.
Races?. *Oxford Bulletin of Economics And Statistics*, 69(1):1-27.
Robertson, R. (1992), Globalisation, London, Sage Press.
Schulze, H. (2005). Avrupa'da Ulus ve Devlet. Timuçin Binder (Çev.), İstanbul: Literatür Yayınları.
SETA, (2012). Arap Birliği'nin Suriye Politikası, https://file.setav.org/Files/Pdf/20121122111445_seta-arap_birliginin_suriye_politikasi.pdf, Erişim Tarihi: 02.10.2024.
Seyidoğlu, H. (2009). Uluslararası İktisat. İstanbul: Güzem Can Yayınları.
SIPRI, 2024. https://www.sipri.org/databases, Erişim Tarihi: 02.10.2024.
Smith, A. (2017). Milli Kimlik. Bahadır Sina Şener (Çev.), İstanbul: İletişim Yayınları.
Stanford, J. (2015). Herkes için İktisat. Tuncel Öncel (Çev.), İstanbul: Yordam Kitap.
Stiglitz, J. E. (2018). Eşitsizliğin Bedeli: Bugünün Bölünmüş Toplumu Geleceğimizi Nasıl Tehlikeye Atıyor?. Ozan İşler (Çev.), İstanbul: İletişim Yayınları.
Şahin, M. (2006). Arap Birliği Örgütü. Uluslararası Örgütler ve Türkiye *içinde*. Ş. Çalış, B. Akgün, Ö. Kutlu (Der.), Konya: Çizgi Kitabevi.
Şeker, A. (2019). Türkiye'nin D-8 Ülkelerine İhracat Potansiyelinin Analizi: Panel Çekim Modeli Yaklaşımı. *Academic Review of Humanities and Social Sciences*, 2(3):236-255.
Taştekin, M. (2006). Türk dış politikasında D-8. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(2):225-244.
TCMB. (2011). Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Rezerv ve Risk Yönetimi. http://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/4925cf22-00ff-415e-84ea-04d861c1315e/117.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-4925cf22-00ff-415e-84ea-04d861c1315e-m3fB7Ju. Erişim Tarihi: 02.10.2024.
The 2024 Statistical Review of World Energy, https://www.energyinst.org/statistical-review, Erişim Tarihi: 02.10.2024.
Thirkell-White, B. (2008). Globalization and Development. Issues in International Relations *içinde*, T. C. Salmon ve M. F. Imber (Ed.), Oxon: Routledge

Ticaret Bakanlığı, 2024a, https://ticaret.gov.tr/data/5e18288613b8761dccd355ce/Ekonomik20GC3B6rC3BCnC3BCm20202420KasC4B1m.pdf, Erişim Tarihi: 02.10.2024.
Ticaret Bakanlığı, 2024b, https://ticaret.gov.tr/data/5f1ed9ba13b876b04c77d3f3/Pakistan20C39Clke20Profili-2024.pdf, Erişim Tarihi: 02.10.2024.
Ticaret Bakanlığı, 2024c, https://ticaret.gov.tr/data/5efc83b513b876f898f3c363/C4B0RAN20C3BClke20profili202024.pdf, Erişim Tarihi: 02.10.2024.
Ticaret Bakanlığı, 2024d, https://ticaret.gov.tr/data/5f0d69cc13b8769ff05749b4/MISIR20C3BClke20profili202024.pdf, Erişim Tarihi: 02.10.2024.
Ticaret Bakanlığı, 2024e, https://ticaret.gov.tr/data/5f11929513b87614f041add8/Endonezya20C3BClke20profili_2024.pdf, Erişim Tarihi: 02.10.2024.
Ticaret Bakanlığı, 2024f, https://ticaret.gov.tr/data/5edde07213b876697046a0ec/Malezya20C3BClke20profili202024KasC4B1m.pdf, Erişim Tarihi: 02.10.2024.
Ticaret Bakanlığı, 2024g, https://ticaret.gov.tr/data/5f1ff69513b87604785508c9/BangladeC59F20C39Clke20Profili-2024.pdf, Erişim Tarihi: 02.10.2024.
Ticaret Bakanlığı, 2024h, https://ticaret.gov.tr/data/5f15a2e513b876d3e4564f83/Nijerya20C39Clke20Profili_2024kasim.docx.pdf, Erişim Tarihi: 02.10.2024.
Trademap, 2024i, https://www.trademap.org/Index.aspx, Erişim Tarihi: 02.10.2024.
Tutar, H. (2000). Küreselleşme Sürecine İşletme Yönetimi, İstanbul: Hayat Yayınları.
Urry, J. (1999). Mekanları Tüketmek, Rahmi G. Öğdül (Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
Ünsal, E. M. (2017). Makro İktisat. Ankara: Murat Yayınları.
Weiss, L. J. ve Hobson, M. (1999), Devletler ve Ekonomik Kalkınma-Karşılaştırmalı Bir Tarihsel Analiz. Kıvanç Dündar (Çev.), Ankara: Dost Kitapevi.
Went, R. (2001). Küreselleşme, Neoliberal İddialar, Radikal Yanıtlar, Emrah Dinç (Çev.), İstanbul: Yazın Yayıncılık.
Wikipedia, 2024, https://tr.wikipedia.org/wiki/C4B0slam_dC3BCnyasC4B1#cite_note-12, Erişim Tarihi: 02.10.2024.
World Population Review, 2024, Muslim Population by Country 2024, https://worldpopulationreview.com/country-rankings/muslim-population-by-country, Erişim Tarihi: 02.10.2024.
Yayar, R. ve Demir, Y. (2014). Türkiye'de Sürdürülebilir Cari Açık. *Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1):118-148.